

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МЕДИЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ЦЕНТР МЕДИЧНОЇ СТАТИСТИКИ УКРАЇНИ МОЗ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА УСТАНОВА “НАЦІОНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ ФТИЗІАТРІЇ І
ПУЛЬМОНОЛОГІЇ ім. Ф. Г. ЯНОВСЬКОГО НАМН УКРАЇНИ”**

**ПОРІВНЯЛЬНІ ДАНІ
ПРО РОЗПОВСЮДЖЕНІСТЬ ХВОРОБ
ОРГАНІВ ДИХАННЯ І МЕДИЧНУ ДОПОМОГУ
ХВОРИМ НА ХВОРОБИ ПУЛЬМОНОЛОГІЧНОГО ТА
АЛЕРГОЛОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ
В УКРАЇНІ ЗА 2008 – 2011 РР.**

м. Київ – 2012 р.

Хвороби органів дихання залишаються найбільш розповсюдженою патологією в структурі захворюваності населення України. В 2011 році продовжилось зниження захворюваності хворобами органів дихання в порівнянні з 2010 роком на 2,8 %, або зниження з 17896,4 до 17395,6 на 100 тис. дорослого населення 18 – 100 років, а в порівнянні з 2009 роком на 6,7 %, а також зменшилась поширеність хвороб органів дихання в порівнянні з 2010 роком на 2,0 % або з 24483,5 до 24005,4 на 100 тис. дорослого населення 18-100 років, а в порівнянні з 2009 роком на 4,6 %.

Найвища захворюваність органами дихання, яка перевищує середньостатистичний показник в Україні (17395,6 на 100 тис. дорослого населення 18 – 100 років) відмічалась у: м. Києві - 28 824,0; Львівській області - 27 646,2; Вінницькій області – 22 316,0; Дніпропетровській - 22 135,7; Івано - Франківській - 21 816,6 на 100 тис. дорослого населення 18-100 років.

У структурі захворюваності хвороб органів дихання провідне місце займають пневмонії. Якщо в 2010 році спостерігалось підвищення захворюваності пневмоніями в порівнянні з 2009 роком на 13,0%, то в 2011 році їх кількість знизилась на 4,9 %, або знизилась з 519,0 до 494,3 на 100 тис. дорослого населення. Необхідно відзначити, що зниження захворюваності спостерігалось в більшості областей, за виключенням Волинської, Луганської, Сумської, Рівненської, Черкаської областей, де відбулося незначне її зростання.

Найбільша захворюваність пневмонією в 2011 році спостерігалась у: Кіровоградській області - 928,4; Київській області – 824,7; Житомирській області – 678,6 на 100 тис. дорослого населення.

Захворюваність хронічним бронхітом у 2011 році, у порівнянні з 2010 роком, знизилась на 1,3 %, або знизилась з 210,5 до 207,8 на 100 тис. дорослого населення. Зниження захворюваності спостерігалось практично у всіх регіонах України, за виключенням Тернопільської області, Закарпатської області, Львівської області, Житомирської області. Не дивлячись на це, рівні захворюваності в цих областях залишаються значно нижчими від середньоукраїнського показника (207,8 на 100 тис. дорослого населення)

Захворюваність бронхіальною астмою в 2011 році зросла на 4,2 %, або зросла з 23,8 до 24,8 на 100 тис. дорослого населення. Найбільша захворюваність бронхіальною астмою в Україні спостерігалась у Запорізькій області – 40,9, та в порівнянні з 2010 роком зросла на 21,9 %. Значне зростання захворюваності хронічним бронхітом спостерігалось у Луганській області (на 36,1 %), Кіровоградській області (на 27,0 %), Запорізькій області (на 21,7 %), Одеській області (на 10,5 %)

Херсонській області (на 9,8 %) та в м.Севастополь (на 40,4 %), тобто в областях південно-східного регіону.

Захворюваність алергічним ринітом в 2011 році в порівнянні з 2010 роком зросла на 2,0 %, або зросла з 104,7 до 106,8 на 100 тис. дорослого населення.

Найвищий показник захворюваності алергічним ринітом у 2011 році стабільно зберігається в Дніпропетровській області - 256,1 на 100 тис.дорослого населення, а найменший рівень – м.Севастополі – 9,1 на 100 тис.дорослого населення.

Захворюваність atopічним дерматитом у порівнянні з 2010 роком зменшилась на 11,7 % і становить 26,3 на 100 тис. дорослого населення (у 2010 р. – 29,8).

Найвищий показник захворюваності на atopічний дерматит у 2011 році спостерігався у: Кіровоградській області – 128,9 на 100 тис.дорослого населення. Найменший показник захворюваності на atopічний дерматит зареєстровано у: Чернівецькій області – 0,3 на 100 тис.дорослого населення.

Захворюваність контактним дерматитом у порівнянні з 2010 роком знизилась лише на 0,4 % і становить - 587,6 на 100 тис. дорослого населення (2010 р. – 589,8).

Найбільший показник захворюваності на контактний дерматит у 2011 році спостерігався у м.Севастополі – 940,6 та Волинській області – 849,1 на 100 тис. дорослого населення.

Найменший показник захворюваності на контактний дерматит у 2011 році спостерігався у: м.Києві - 307,0 на 100 тис. дорослого населення.

Поширеність хвороб органів дихання у порівнянні з 2010 роком зменшилась на 2,0 % і становить 24005,4 на 100 тис. дорослого населення (2010 р. – 24483,5). Значно перевищували середньоукраїнський рівень поширеності хвороб органів дихання показники таких областей: м.Києві – 39 016,1; Львівській області – 33 048,7 Дніпропетровській області – 31 283,3; Вінницькі області – 30 761,4; Івано-Франківській області – 28 819,5; на 100 тис. дорослого населення.

Серед поширеності хвороб органів дихання першість належить хронічному бронхіту. В 2011 році відбулося зниження показника на 0,9 %, або зниження з 2994,8 до 2969,1 на 100 тис. дорослого населення.

Найбільший показник поширеності хронічного бронхіту був зареєстрований у: Херсонській області – 6 761,8; м.Києві – 4 678,5; Вінницькій області – 4 256,9; Харківській області – 3 890,0 на 100 тис. дорослого населення. В попередні роки найбільші показники поширеності хронічного бронхіту спостерігались в цих же регіонах.

Найменші показники поширеності хронічного бронхіту зареєстровані в Запорізькій області – 1 053,0 та АР Крим – 1 094,9 на 100 тис. дорослого населення.

Поширеність бронхіальної астми за 2011 рік зросла на 1,8 % та становить 515,9 на 100 тис. дорослого населення (2010 р. – 506,6).

Поширеність пневмоній за 2011 рік знизилась на 4,9 % та становить 494,3 на 100 тис. дорослого населення (2010 р. – 519,7).

Найвищі показники поширеності пневмоній спостерігались у: Кіровоградській області - 928,4; Київській області – 824,7; Черкаській області - 641,2.

Найнижчі показники поширеності пневмоній, як і в попередні роки, спостерігались у: АР Крим - 314,7; м. Севастополі -316,0 на 100 тис. дорослого населення.

Поширеність алергічного риніту в порівнянні з 2010 роком зросла на 2,1 % та становить 2661,6 на 100 тис. дорослого населення (2010 р. – 261,6).

Найвищий показник поширеності алергічного риніту був зареєстрований у Дніпропетровській області – 574,7 на 100 тис. дорослого населення.

Найнижчі показники поширеності алергічного риніту були зареєстровані у: м. Севастополі – 50,8 ; Київській області – 90,3 на 100 тис. дорослого населення.

Показники поширеності atopічного дерматиту знизились на 4,6 %, або знизились з 67, 4 до 64,4 на 100 тис. дорослого населення).

Поширеність контактного дерматиту практично не змінилась (2010 р. – 651,0; 2011 р. – 651,5 на 100 тис. дорослого населення).

Смертність від хвороб органів дихання постійно знижується. В порівнянні з 2010 роком знизилась на 7,8 %, а в порівнянні з 2005р. на 34,5 % (2005 р. – 59,4; 2010 р. – 42,5; 2011 р. – 39,2 на 100 тис. дорослого населення).

Необхідно відзначити, що показник смертності від хвороб органів дихання має тенденцію до зниження у всіх областях. Виключення становить лише Харківська та Хмельницька області де спостерігалось незначне зростання показника.

Смертність від пневмоній залишилась практично без змін та становить 10,5 на 100 тис. дорослого населення (2010 р. – 10,3)

В 2011 році продовжували спостерігатись відмінності в показнику смертності від хвороб органів дихання у сільських та міських жителів. Смертність сільського населення від хвороб органів дихання залишається в 2 рази вищою. Показники смертності представлені в табл.1.

Таблиця 1. Показники смертності від хвороб органів дихання міських та сільських жителів.

Роки	Смертність від ХОД в містах (на 100 тис. населення)	Смертність від ХОД в сільській місцевості (на 100 тис. населення)
2000	54,6	122,4
2001	48,6	109,7
2002	47,7	102,9
2003	46,0	98,6
2004	43,6	92,3
2005	43,1	93,2
2006	38,8	82,5
2007	40,8	81,8
2008	37,8	76,9
2009	34,1	71,2
2010	31,9	65,6
2011	29,7	59,7

Як видно з таблиці 1, смертність міських та сільських жителів з 2000 року по 2011 рік постійно знижується, але різниця залишається. Смертність сільських жителів у 2011 році на 101,0 % вища ніж міських жителів.

Таблиця 2. Показники смертності по формах хвороб органів дихання міських та сільських жителів в Україні.

Роки	Смертність при деяких формах ХОД (на 100 тис. населення)					
	в містах			в сільській місцевості		
	Пневмонії	БА	Хронічні хвороби нижніх дихальних шляхів	Пневмонії	БА	Хронічні хвороби нижніх дихальних шляхів
2000	16,3	1,7	30,0	9,9	2,0	101,3
2001	14,6	1,4	26,2	8,9	1,9	90,1
2002	15,1	1,3	24,3	8,7	1,4	83,0
2003	14,8	1,1	23,4	8,7	1,3	77,4
2004	14,5	0,9	21,6	9,4	1,2	71,8
2005	14,8	0,9	21,2	10,6	1,0	74,0
2006	12,9	0,9	19,5	9,2	1,0	65,9
2007	15,3	0,7	19,1	11,5	0,9	63,2
2008	14,9	0,7	17,0	11,8	0,6	59,1
2009	12,0	0,6	17,0	9,4	0,9	56,4
2010	11,34	0,5	15,2	7,94	0,7	52,5
2011	11,32	0,4	13,7	8,67	0,6	46,4

Як видно з таблиці 2, рівень смертності за останні 12 років постійно знижується.

Високі показники смертності від хронічних неспецифічних захворювань органів дихання в областях переважно із сільським населенням пояснюється головним чином нижчим рівнем надання медичної допомоги.

Показник лікарняної летальності при пневмонії залишився практично без змін (2010 р. – 0,84, 2011 р.- 0,87). Показник лікарняної летальності від бронхіальної астми знизився на 16,7 %, від емфіземи та інших обструктивних хвороб легень зріс – на 30,2 %.

Середня тривалість лікування хворого в стаціонарі при пневмоніях за останній рік зменшилась на 2,4 %

Середня тривалість перебування хворого на торакальному ліжку за 2011 рік зменшилась на 3,4 %.

Матеріально-технічна база і кадровий потенціал пульмонологічної служби залишаються однією із найскладніших проблем.

Кількість пульмонологічних ліжок для дітей та дорослих продовжує знижуватись. Так за 2011 рік кількість ліжок зменшилась на 2,6 % (з 4626 до 4507 або на 119 ліжок). Кількість ліжок торакальної хірургії зменшилась на 1,6 % (з 1256 до 1236, або на 20 ліжок). Кількість пульмонологічних кабінетів зменшилась на 3,0 %, або з 333 до 323, кількість алергологічних кабінетів зменшилась з 187 до 185.

Показник забезпеченості лікарями-пульмонологами та лікарями–алергологами протягом багатьох років залишається без змін.

Таким чином, проведений статистичний аналіз показників захворюваності і поширеності хвороб органів дихання за 2011 рік у порівнянні з 2010 роком показав продовження їх зниження. Знизилась захворюваність пневмоніями та хронічним бронхітом. Викликає занепокоєння зростання захворюваності та поширеності бронхіальної астми, особливо в областях південно-східного регіону.

Не дивлячись на постійне погіршення матеріально-технічної бази пульмонологічної служби та проблеми забезпеченості лікарями-пульмонологами, в Україні постійно знижується показник смертності від хвороб органів дихання, що вказує на значне підвищення якості та ефективності надання медичної допомоги.

ПОРІВНЯЛЬНІ ДАНІ ПРО РОЗПОВСЮДЖЕНІСТЬ ХВОРОБ ОРГАНІВ ДИХАННЯ І МЕДИЧНУ ДОПОМОГУ ХВОРИМ НА ХВОРОБИ ПУЛЬМОНОЛОГІЧНОГО ТА АЛЕРГОЛОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ В УКРАЇНІ ЗА 2008–2011 РР. (таблиці): <http://www.ifp.kiev.ua/doc/staff/pulmukr2011.xls>